

CAPITOLUL I

DREPTUL PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE

I. DREPTUL DE AUTOR

1. Drepturi de autor. Titularul dreptului de autor al unui program pentru calculator. Executarea programului în limitele atribuțiilor de serviciu. Inexistența dreptului de autor al salariatului

– Legea nr. 8/1996: art. 72, art. 75

Conform art. 75 din Legea nr. 8/1996, drepturile patrimoniale de autor asupra programelor pentru calculator, create de un angajat în exercitarea atribuțiilor de serviciu ori după instrucțiunile celui care angajează, aparțin angajatorului. Drepturile patrimoniale aparțin angajatorului atunci când aplicația informatică a fost dezvoltată de salariat, în limita competențelor sale profesionale, la solicitarea superiorului direct și după instrucțiunile colegilor din celelalte departamente.

(Secția I civilă, decizia nr. 75 din 15 ianuarie 2020)

La data de 28 august 2018, reclamantul T.B. a chemat în judecată pârâta C.N. S.A., solicitând ca prin sentința ce se va pronunța să se constate calitatea de autor cu privire la programele de calculator (soft) implementate pentru pârâtă în perioada 2015-2018 în vederea eficientizării fluxului de comenzi și livrări marfă către export; să fie obligată pârâta să îi achite o cotă de 5% din vânzările la export pentru perioada mai 2015 – mai 2018 și, în continuare, o

cotă de 10% lunar din încasările la export pe toată durata de utilizare a programelor informatice.

În motivarea acțiunii, se arată că reclamantul a fost angajatul C.N. S.A. în perioada 26.11.2013-1.2018 în funcția de tehnician echipamente de calcul și rețele cod la departamentul ITC. Deși nu avea trasată ca sarcină de serviciu, a creat în beneficiul fostului angajator mai multe aplicații informatice (programe software), care au eficientizat substanțial activitatea pârâtei.

În raport de prevederile art. 7 lit. a), art. 44 alin. (2) din Legea nr. 8/1996 a susținut că are dreptul la o remunerație pentru utilizarea programelor de calculator de către pârâtă.

Tribunalul Dolj, prin sentința civilă nr. 120 de la 15.02.2019 a respins acțiunea.

Tribunalul a reținut că art. 72 din Legea nr. 8/1996 conferă protecție programelor pentru calculator iar conform art. 75 drepturile patrimoniale de autor asupra programelor pentru calculator, create de unul sau de mai mulți angajați în exercitarea atribuțiilor de serviciu ori după instrucțiunile celui care angajează, aparțin acestuia din urmă.

Există o singură excepție de la această normă de drept, și anume existența unei clauze contrare în contractul individual de muncă, prin care părțile, în virtutea principiului libertății contractuale, ar conveni o altă situație juridică, ar statornici o altă soartă juridică a dreptului de autor asupra unui asemenea program.

Rațiunea legii constă în aceea că angajatul se află în desfășurarea relației de muncă pe care o are cu angajatorul, în faptul că eforturile intelectuale și fizice pe care el le realizează sunt în interesul și în beneficiul angajatorului, și nu în propriul său beneficiu, pentru că statutul de angajat care desfășoară o activitate ce face obiectul unui contract individual de muncă nu este dublat, în timpul programului de lucru, de statutul juridic al unui liber-profesionist care prestează, simultan cu activitatea în folosul angajatorului, și o activitate în folos propriu, care să ducă la nașterea

unui drept în patrimoniul său, drept pe care să-l opună angajatorului și să ducă la nașterea unui raport juridic cu acesta. Practic, art. 75 din lege ne arată că raportul juridic dintre salariat și angajator nu se schimbă și nu este dublat de un raport juridic între salariatul titular al unui drept de autor și angajatorul care ar căpăta, în atare condiții, statutul juridic de utilizator al respectivului program.

Având în vedere dinamica realităților sociale, supuse în continuu informatizării, devenite în multe medii profesionale o condiție sine qua non a unei activități eficiente, formularea legală „create de unul sau de mai mulți angajați în exercitarea atribuțiilor de serviciu” îi vizează pe toți acei angajați care desfășoară o activitate ce reclamă, în mod explicit sau implicit, utilizarea unui computer pentru prelucrarea și transmiterea unor informații specifice sarcinilor lor de serviciu, și nu doar pe aceia care au menționată în fișa postului crearea unor programe pentru calculator. De altfel, o asemenea interpretare, restrictivă în sine, ar duce la neaplicarea legii, întrucât o asemenea categorie de angajați – informaticienii angajați pentru a crea programe de calculator – au o situație clară a drepturilor și obligațiilor față de angajator.

În speță, reclamantul a fost angajat al pârâtei pe postul de tehnician echipamente de calcul și rețele, în cadrul Departamentului Tehnologia Informațiilor. Prin urmare, activitatea sa la locul de muncă presupunea, cu necesitate, utilizarea calculatorului, pe baza pregătirii specifice, iar produsele intelectuale ale acestei activități au intrat, *ope legis*, în proprietatea angajatorului, angajatul neputând dobândi, în lipsa unei clauze speciale în contractul individual de muncă, vreun drept patrimonial propriu, chiar dacă aplicația respectivă ar fi reprezentat rezultatul efortului său creator.

Prin urmare, față de incidența art. 75 din Legea nr. 8/1996, reclamantul nu este titularul unui drept subiectiv pe care să îl opună pârâtei, așa încât nu are calitate procesuală activă, acțiunea fiind respinsă pentru acest considerent.

Împotriva acestei sentințe a declarat apel reclamantul susținând că în temeiul art. 75 din Legea nr. 8/1996 trebuie verificată îndeplinirea condiției realizării unui program informatic util angajatorului, creator de plusvaloare, în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

A arătat că din contractul de muncă și fișa postului rezultă că nu a fost angajat ca analist-programator iar programul informatic creat de el ar fi aparținut angajatorului doar în măsura în care era realizat în exercitarea atribuțiilor sale de serviciu.

A solicitat să se rețină că are calitatea de autor al programelor de calculator și i se cuvin drepturi patrimoniale în consecință.

Îndrept invocă dispozițiile art. 480 alin. (2) și (3) C. pr. civ., art. 248 alin. (4) C. pr. civ..

Analizând legalitatea și temeinicia sentinței apelate, prin prisma motivelor de apel și a dispozițiilor legale incidente în cauză, Curtea reține următoarele:

Unul dintre principiile care limitează regula caracterului devolutiv al apelului este *tantum devolutum quantum appellatum*, care este o cerință a principiului disponibilității aplicabil procesului civil, principiu ce se impune și în fața instanțelor de control judiciar, așadar și a instanței de apel.

Ca atare, conform principiului enunțat, instanța de apel, ca instanță de reformare, este chemată să cerceteze cauza doar prin raportare la motivele invocate în cererea de apel, neputându-se pronunța asupra altor motive de reformare neindicate în conținutul motivelor de apel, cu excepția motivelor de ordine publică.

În speță, Curtea nu a identificat existența unor motive de ordine publică și analizând criticile formulate în cuprinsul memoriului de apel, vizând, în esență, modalitatea în care instanța de fond a interpretat și aplicat disp. art. 75 Legea nr. 8/1996, constată caracterul lor nefondat.

Prin cererea introductivă de instanță, reclamantul, fost angajat al părâtei, a pretins recunoașterea și valorificarea drepturilor patrimoniale asupra programelor de calculator pe care le-a creat în perioada

2015-2018, implementate de pârâtă, în vederea eficientizării fluxului de comenzi și livrări de mărfuri la export.

Instanța de fond a constatat că reclamantul nu are legitimare procesuală activă în prezentul litigiu întrucât prevederile art. 75 Legea nr. 8/1996 atribuie angajatorului calitatea de titular al drepturilor patrimoniale de autor asupra programelor pentru calculator, create de unul sau de mai mulți angajați în exercitarea atribuțiilor de serviciu ori după instrucțiunile celui care angajează,

În cuprinsul memoriului de apel, apelantul contestă existența situației premisă pentru recunoașterea calității de titular al drepturilor patrimoniale în favoarea angajatorului, respectiv crearea operei în exercițiul atribuțiilor de serviciu ori după instrucțiunile angajatorului arătând că nu a fost angajat pe o funcție de informatician, ci pe una tehnică și nu a primit niciun fel de instrucțiuni din partea angajatorului.

Criticile apelantului nu pot fi primite.

Astfel, analizând conținutul contractului individual de, Curtea constată că printre atribuțiile ce-i reveneau apelantului reclamant potrivit fișei postului se număra și aceea de a „executa alte lucrări la solicitarea superiorului direct, în limita competențelor profesionale”.

Or, aplicația ce avea drept scop eficientizarea fluxului de comenzi și livrări de mărfuri la export a fost dezvoltată de apelantul reclamant, în limita competențelor sale profesionale, la solicitarea superiorului direct și după instrucțiunile colegilor din celelalte departamente.

Astfel, analizând conținutul mesajelor expediate prin intermediul poștei electronice la data de 21.03.2014, 22.12.2014, 14.05.2015 de către D.I. – șeful departamentului IT al societății pârâte – către apelantul reclamant și reprezentanții celorlalte departamente ale societății, Curtea constată că instrucțiunile pentru dezvoltarea și implementarea soluției tehnice dezvoltate de reclamant au aparținut șefului său direct și colegilor acestuia.

Corespondența purtată de apelantul reclamant cu colegii săi, al cărei conținut a fost atașat răspunsului la întâmpinare formulat în

etapa procesuală a judecării în fond, probează competențele profesionale ale acestuia și contribuția intelectuală adusă dezvoltării aplicației, dar nu este aptă a înlătura concluzia anterioară potrivit căreia aceasta a fost executată în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

Modalitatea concretă de exercitarea acestor atribuții, în timpul sau în afara orelor de program, astfel cum au fost convenite prin contractual individual de muncă anterioară, excedează analizei impuse de obiectul prezentului litigiu.

Ca atare, în absența unei clauze contractuale prin care reclamantului să-i fie recunoscută calitatea de titular al drepturilor patrimoniale asupra programelor de calculator create în exercitarea atribuțiilor de serviciu, în temeiul prevederilor art. 75 Legea nr. 8/1996, aceasta aparține angajatorului, astfel cum temeinic a constatat instanța de fond.

Concluzionând, întrucât reclamantul nu este titularul dreptului afirmat (dreptul patrimonial ce intră în conținutul dreptului de autor) în raportul juridic dedus judecării, nu are legitimare procesuală activă în cauza dedusă judecării, astfel cum temeinic a stabilit instanța de fond.

Pentru aceste considerente, Curtea, constatând legalitatea și temeinicia sentinței atacate în baza art. 480 alin. (1) C. pr. civ., va respinge apelul ca nefondat.

2. Drept de autor. Operă comună. Lipsa dovezilor din care să rezulte calitatea de coautor

- Legea nr. 8/1996: art. 3 alin. (1)
- Legea nr. 8/1996: art. 5 alin. (1) și (2)
- Directiva nr. 91/250/EEC/1991: art. 1 pct. 3

Opera comună este opera creată de mai mulți coautori în colaborare, dreptul de autor asupra operei comune aparținând

coautorilor acesteia. În cazul în care nu a existat o convenție scrisă în care să fie materializată colaborarea creativă pentru programele pentru calculator, a contribuției persoanelor care se pretind autori la realizarea operei unitare și a modului în care ca subiecte ale dreptului de autor vor beneficia de drepturile accesorii dreptului de autor, reclamantul are obligația să administreze probe din care să rezulte o participare în comun suficientă la crearea operei și la executarea materială a acesteia pentru a putea fi calitatea de coautor.

(Secția I civilă, decizia nr. 1162 din 02 mai 2017)

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului Mehedinți la data de 08.06.2015 reclamantul C.E.P. a chemat în judecată pe pârâții S.C.A.C. S.R.L. și S.A., solicitând recunoașterea calității de coautor pentru programele pentru calculator (extensii de program) la a căror realizare a contribuit în mod creativ împreună cu S.A. în perioada august 2013 – aprilie 2014 și care sunt comercializate în prezent în mod exclusiv de S.C. A.C.S.R.L.; oprirea folosirii și comercializării programelor pentru calculator; plata sumei de 33.831,75 RON reprezentând partea din veniturile obținute din comercializarea programelor pentru calculator, care i se cuvin în calitate de coautor și plata sumei de 30.000 RON reprezentând despăgubiri pentru folosirea abuzivă a imaginii.

Prin sentința nr. 1 din 8 noiembrie 2016 pronunțată de Tribunalul Mehedinți s-a respins acțiunea.

Tribunalul a reținut că între reclamant și pârât a existat o colaborare pe parcursul realizării programelor pentru calculator, care a fost analizată în raport de Directiva nr. 91/250/EEC privind protecția programelor pentru calculator din 14.05.1991 și Legea nr. 8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe.

În conformitate cu art. 1 pct. 3 din Directiva nr. 91/250/EEC „un program de calculator este protejat dacă este original, în sensul că este creația intelectuală proprie a autorului”.

Potrivit art. 3 alin. (1) din Legea nr. 8/1996 „este autor persoana fizică, sau persoanele fizice care au creat opera”, iar în conformitate cu dispozițiile art. 1 alin. (1) din același act normativ, „autorul dobândește prin faptul creației și în puterea legii calitatea de subiect al dreptului de autor”.

Dispozițiile art. 5 alin. (1) și (2) din Legea nr. 8/1996 se referă la opera comună, ca fiind opera creată de mai mulți coautori în colaborare, în acest caz dreptul de autor asupra operei comune aparține coautorilor acesteia.

Între reclamantul C.E.P. și pârâtul S.A. nu a existat o convenție scrisă în care să fie materializată colaborarea creativă pentru programele pentru calculator, a contribuției acestora la realizarea operei unitare și a modului în care ca subiecte ale dreptului de autor vor beneficia de drepturile accesorii dreptului de autor și nu au fost administrate probe din care să rezulte o participare în comun suficientă la crearea operei și la executarea materială a acesteia pentru a putea fi stabilită în persoana reclamantului calitatea de coautor pentru programele pentru calculator.

În atare situație, instanța nu a putut admite cererea de recunoaștere a calității de coautor a reclamantului pentru programele pentru calculator indicate în acțiune.

Împotriva sentinței a declarat apel reclamantul, arătând că a desfășurat o muncă în coautorat în vederea realizării programelor de calculator, acest lucru rezultând din corespondența purtată cu pârâtul S.A., din interogatoriul luat acestuia și depozițiile martorilor.

Apelul este nefondat.

Susținerea apelantului de a i se recunoaște calitatea de coautor la toate cele 6 programe pentru calculator nu poate fi primită deoarece potrivit art. 5 din Legea nr. 8/1996 opera comună este acea operă creată de mai mulți coautori în colaborare prin contribuții ale tuturor coautorilor implicați.

Din actele și lucrările dosarului, contrar celor susținute de apelant, nu s-a demonstrat contribuția apelantului la programele de

calculator, neexistând niciun acord scris sau convenție de colaborare între părți asupra programelor de calculator ce fac obiectul acestui dosar.

Înscrisurile invocate de apelant nu pot fi luate în considerare ca o contribuție la crearea programelor de calculator deoarece acestea fie nu au legătură cu obiectul prezentei cauze, fie privesc alte proiecte.

Din mail-urile atașate la dosar rezultă că apelantul a cumpărat o extensie de program de pe o altă platformă, aceasta neechivalând însă cu transferul dreptului de autor asupra acestuia în conformitate cu art. 75 din Legea nr. 8/1996.

Din actele dosarului rezultă că implicarea apelantului în cadrul societății s-a redus la atragerea către societate a unor proiecte din alte piețe externe, iar societatea a avut un singur și unic administrator și asociat, pe pârâțul S.A., care a avut studiile și competențele profesionale în materie, apelantul nefăcând o dovadă a abilităților profesionale pentru crearea, dezvoltarea și perfecționarea programelor de calculator.

Probele administrate în cauză atât a fond cât și în apel nu sunt în măsură să demonstreze contribuția apelantului la crearea celor 6 programe, astfel că în mod temeinic instanța a respins acțiunea sub acest aspect.

De asemenea în mod temeinic instanța de fond a respins expertiza informatică și contabilă pentru calculele drepturilor patrimoniale, având în vedere că aceste cereri erau accesorii cererii principale, iar aceasta a fost respinsă pentru considerentele expuse anterior.

Sub acest aspect nu pot fi reținute nici criticile formulate de apelant cu privire la împrejurarea că instanța nu s-a pronunțat asupra unor cereri, din examinarea hotărârii nerezultând acest lucru, iar pe de altă parte urmează să se rețină și împrejurarea că aceste cereri sunt accesorii acțiunii principale ce a fost respinsă.

Deoarece apelantul nu a reușit să demonstreze o contribuție proprie la crearea programelor de calculator, solicitările și argumentele sale fiind aprecieri subiective nefiind probate, instanța urmează să constate că motivele invocate de apelant sunt neîntemeiate, urmând să respingă apelul în baza art. 480 alin. (1) C. pr. civ.

În privința cheltuielilor de judecată, având în vedere dispozițiile art. 453 alin. (1) C. pr. civ., instanța urmează să oblige pe apelant la plata sumei de 1000 lei cheltuieli de judecată către intimata pârâtă S.C. A.C. S.R.L.

În cauză instanța urmează să facă aplicarea dispozițiilor art. 451 alin. (2) C. pr. civ., reducând cheltuielile de judecată, considerând că onorariul de avocat este disproporționat în raport cu activitatea desfășurată de avocat în cauză, astfel că acesta urmează să fie redus la suma de 1000 lei.

II. DREPTURILE CONEXE DREPTULUI DE AUTOR

1. Drepturi conexe de autor. Despăgubiri solicitate pentru retransmiterea fără drept a programelor unui post TV. Lipsa dovezilor din care să rezulte condițiile antrenării răspunderii civile delictuale. Inexistența autorității de lucru judecat a ordonanței procurorului de renunțare la urmărirea penală

- Legea nr. 8/1996: art. 139
- Cod procedură civilă: art. 249 și art. 10

Ordonanța de renunțare la urmărirea penală nu are autoritate de lucru judecat în procesul civil, întrucât nu are caracterul unei hotărâri judecătorești penale definitive, care să fi tranșat asupra existenței faptei, a persoanei care a săvârșit-o și vinovăției acesteia.

Pentru a dovedi că i-au fost încălcate drepturile patrimoniale de autor, reclamanta avea obligația de a proba cu alte mijloace pretențiile sale.

(Secția I civilă, decizia nr. 2083 din 12 septembrie 2017)

Reclamanta SC R. SA a chemat în judecată pârâții SC M.S.P. SRL și C.M.R., solicitând obligarea acestora la plata sumei de 48.744 EUR, în echivalent lei, cu titlu de daune materiale pentru încălcarea drepturilor de autor conexe ce îi aparțin în calitate de titulară a canalelor TV D.S. și D. S. +, precum și a sumei de 3.000 EUR în echivalent lei la cursul BNR la data plății efective cu titlu de daune morale, susținând ca în cursul anului 2010 a constatat că societatea pârâtă, administrată de C.M.R., difuzează programul TV D.S., fără a deține un contract de licență (baza acordului de retransmisie) necesar pentru retransmiterea în condiții de legalitate a postului TV respectiv în grila de programare a societății.

Prin sentința civilă nr. 649/02.11.2016, pronunțată de Tribunalul Dolj s-a respins acțiunea ca nefondată.

Pentru a se pronunța astfel, instanța de fond a reținut că prin ordonanța nr. x/23.10.2014, emisă de Parchetul de pe lângă Judecătoria Craiova, în dosar nr. x/P/2011, s-a dispus renunțarea la urmărire penală privind comiterea infracțiunilor prev. de art. 140 alin. (1) lit. b) și e) și art. 141¹ alin. (2) din Legea nr. 8/1996 cu aplicarea art. 33 lit. b) C. pen. din 1969, în ceea ce privește pe cei doi pârâți, însă aceasta nu produce efecte asupra obligațiilor civile, deoarece persoana sau persoanele care au suferit anumite prejudicii în urma infracțiunii săvârșite nu pot fi lipsite de posibilitatea de a obține repararea prejudiciului.

De altfel, ulterior emiterii acestei ordonanțe, Curtea Constituțională prin decizia nr. 23/2016 a constatat că renunțarea la urmărire penală de către procuror, fără ca aceasta să fie supusă